

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 21-03-94

Chișinău

„6” ianuarie 2017

Biroul Permanent al Parlamentului

În temeiul art.73 din Constituția Republicii Moldova, se prezintă spre examinare proiectul de hotărîre a Parlamentului pentru aprobarea Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pe anii 2017-2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1441 din 30 decembrie 2016.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de hotărîre a Parlamentului este Ministerul Mediului.

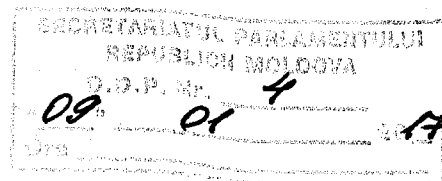
Anexe:

1. Hotărîrea Guvernului privind aprobarea proiectului de hotărîre a Parlamentului (în limba română –1 filă și în limba rusă –1 filă);
2. Proiectul de hotărîre a Parlamentului (în limba română – 26 file și în limba rusă –14 file);
3. Nota informativă la proiectul de hotărîre a Parlamentului (1 filă);
4. Avizul Ministerului Justiției (3 file).

Secretar general al Guvernului

Lilia PALII

Ex.A.Albul
Tel.:022 250 241

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. 1441

din 30 decembrie 2016
Chișinău

**Cu privire la aprobarea proiectului de hotărîre a Parlamentului
pentru aprobarea Strategiei naționale privind managementul
deșeurilor radioactive pe anii 2017-2026 și a Planului de acțiuni
pentru implementarea acesteia**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de hotărîre a Parlamentului privind aprobarea Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pe anii 2017-2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.

Prim-ministru

PAVEL FILIP

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**HOTĂRÎREA****Pentru aprobarea Strategiei naționale privind managementul
deșeurilor radioactive pe anii 2017-2026 și a Planului
de acțiuni pentru implementarea acesteia**

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Articol 1. – Se aprobă:

Strategia națională privind managementul deșeurilor radioactive pe anii 2017-2026, conform anexei nr.1;

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pe anii 2017-2026, conform anexei nr.2.

Articolul 2. – Ministerul Afacerilor Interne în comun cu Ministerul Mediului vor monitoriza procesul de aplicare a Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pe anii 2017-2026 și vor prezenta anual Guvernului raportul privind realizarea Planului de acțiuni.

Președintele Parlamentului

**STRATEGIA NAȚIONALĂ
privind managementul deșeurilor radioactive
pentru anii 2017-2027**

1. Prezenta Strategie privind managementul deșeurilor radioactive (în continuare – *Strategie*) este un document de activități cu identificarea direcției primordiale a implementării activităților radiologice și nucleare din domeniul managementului deșeurilor radioactive. În plus, prezenta Strategie stabilește modalitățile și mecanismele de organizare a măsurilor, ce urmează a fi întreprinse cu scopul gestionării responsabile și în condiții de siguranță a deșeurilor radioactive.

În conformitate cu obligațiile asumate la nivel internațional de Republica Moldova ca stat membru al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, politica de management al deșeurilor radioactive se bazează pe următoarele principii:

- 1) protejarea sănătății umane: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît să se asigure un nivel acceptabil de protecție a sănătății umane;
- 2) protecția mediului: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît să ofere un nivel acceptabil de protecție a mediului, inclusiv a resurselor naturale;
- 3) protecția dincolo de frontierele Republicii Moldova: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît să fie luate în considerare efectele posibile asupra sănătății umane și a mediului dincolo de frontierele naționale;
- 4) protecția generațiilor viitoare: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît impactul asupra sănătății generațiilor viitoare nu va fi mai mare decît nivelurile relevante ale impactului care sînt acceptabile astăzi;
- 5) excluderea poverii pentru generațiile viitoare: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît să excludă povara nejustificată asupra generațiilor viitoare;
- 6) cadrul juridic național: deșeurile radioactive sînt gestionate într-un cadru național juridic adecvat, fiind stabilite clar responsabilitățile și atribuțiile pentru reglementarea independentă a acestor activități;
- 7) controlul generării deșeurilor radioactive: generarea de deșeuri radioactive va fi menținută la un nivel minim posibil;
- 8) securitatea nucleară și radiologică, securitatea fizică a obiectivelor cu deșeuri radioactive: securitatea nucleară și radiologică, protecția fizică a instalațiilor de gestionare a deșeurilor radioactive se va asigura într-un mod corespunzător în fiecare etapă a ciclului de viață al instalației.
- 9) asigurarea informării societății: informarea și participarea publicului în procesul decizional al implementării planului de acțiuni de realizare a prezentei strategii.

Managementul în siguranță al deșeurilor radioactive generate în Republica Moldova, constituie un obiectiv politic național important în susținerea

dezvoltării durabile a economiei naționale, protecției mediului, sănătății, agriculturii, cercetării și securității naționale în ansamblu. Totodată, acest management sigur al deșeurilor radioactive, pentru toate etapele cuprinse – de la generare pînă la depozitare definitivă, necesită prezența unui cadru legal național care ar garanta realizarea angajamentelor politicilor din domeniu, o reglementare eficientă și o repartizare transparentă a responsabilităților, precum și dezvoltarea, asigurarea resurselor financiare, și mentenanța capacităților științifice și tehnice, suficiente pentru asigurarea realizării cu succes a prezentei Strategii.

În afară de aceasta, caracterul deosebit de sensibil al subiectului, impune asigurarea procesului de informare și participare a publicului în procesul decizional și de implementare a planului de acțiuni de realizare a prezentei Strategii.

Tergiversarea realizării Strategiei, precum și a planului de acțiuni ce prevede depozitarea definitivă a deșeurilor radioactive ar însemna transferarea nejustificată a poverii și responsabilității către generațiile viitoare.

2. Strategia include modalitatea de punere în aplicare a angajamentelor asumate de Republica Moldova la nivel internațional și se bazează pe prevederile tratatelor internaționale, ce reies din Convenția comună privind managementul în siguranță al combustibilului uzat și managementul în siguranță al deșeurilor radioactive (ratificată prin Legea nr. 111-XVIII din 18 decembrie 2009 pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția comună privind managementul în siguranță al combustibilului uzat și managementul în siguranță al deșeurilor radioactive din Declarația de la Rio, din Rezoluțiile Conferințelor Generale ale Agenției Internaționale pentru Energia Atomică din 1997-2012 din prevederile Legii nr. 132 din 8 iunie 2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice.

I. SITUAȚIA ÎN DOMENIU

3. În Republica Moldova lipsește un cadru strategic, ce ar stabili direcțiile de dezvoltare a managementului deșeurilor radioactive. Din aceste considerente, se constată că managementul deșeurilor radioactive se realizează fără a ține cont de specificul radiologic al deșeurilor radioactive, tipul de radiații emenate și perioada de înjumătățire a radionuclizilor predominanți și nu sînt formulate metodele de depozitare definitivă (dispunere finală) a deșeurilor radioactive cu activități ale radioactivității medii și mari și cu o perioadă de înjumătățire de peste 5 ani. În afară de aceasta, nu sînt luate în calcul deșeurile radioactive deja stocate în depozitele subterane adiacente cu suprafața solului de la Întreprinderea cu Destinație Specială „Obiectele speciale 5101 și 5102” (în continuare – „*Obiecte speciale*”), care nu asigură protecția radiologică adecvată a populației și mediului.

O altă problemă nesoluționată este că unele deșeuri conțin radionuclizi de tipul alfa cu o perioadă de înjumătățire foarte lungă (de peste mii, milioane și miliarde de ani – Ra-226, Pu-238 și Pu-239, uraniu natural, uraniu cu un diferit grad de îmbogățire în uraniu-235, Th-232 etc.). Radionuclizii de tip alfa se

caracterizează printr-o radiotoxicitate extremă și prezintă un pericol foarte serios pentru mediu și sănătatea populației. Acest tip de deșeuri radioactive, conform standardelor internaționale de securitate radiologică pentru gestionarea deșeurilor radioactive, necesită a fi izolate de mediu și stocate definitiv (dispuse final) în structuri geologice, astfel evitând acumularea lor la punctele de stocare sau păstrare temporară și preîntâmpinarea, sustragerii sau dispersiei lor accidentale în mediu.

Suplimentar la aceasta, ca urmare a accidentului radiologic din mun. Chișinău din 21 septembrie 2015, au fost formate circa 120 m³ de sol contaminat cu Cs-137. Rămîne stringentă problema gospodăririi acestor deșeuri radioactive de activitate medie și joasă.

Conform avizului experților Agenției Internaționale pentru Energia Atomică din anul 2000, la momentul investigației, situația la „Obiectele speciale” se constata drept critică și se clasifică drept accident radiologic din considerente, că o parte din radionuclizi din depozitul subteran au migrat în apele freatice, contaminînd radioactiv la o anumită adîncime solul acestui obiectiv radiologic și nuclear. Ținînd cont de faptul, că acest obiectiv este în apropierea nemijlocită a satului Bubuieci și se află în zona mun. Chișinău, această situație nu poate fi acceptată și tolerată în prezent și nici în viitor, fiind necesare întreprinderea măsurilor urgente de stopare a migrării radionuclizilor din depozitul subteran, dezafectare, decontaminare și remediere a teritoriului afectat.

Tergiversarea acestor acțiuni conduce la extinderea poluării radioactive a solului și a apelor freatice cu toate consecințele nefaste asupra sănătății populației și cauzării prejudiciilor socio-economice, drept urmare a contaminării radioactive a mediului și acțiunii radiațiilor ionizante.

4. Conform datelor statistice din Registrul Național al Surselor de Radiații Ionizante, gestionat de Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, în Republica Moldova există peste 6000 de surse radioactive, exploatate de cca 200 de agenți economici (fără sursele radioactive din partea stîngă a râului Nistru) – potențiali generatori de deșeuri radioactive. O mare parte din aceste surse conțin radionuclizi cu perioada de înjumătățire de cca 30 de ani, iar unele surse de peste mii și milioane de ani.

Reieșind din numărul de operatori, care utilizează în activitatea lor surse radioactive, cantitatea de deșeuri radioactive (estimată a fi produsă prin operarea acestor instalații radiologice pe durata de viață proiectată) este:

- 1) din aplicații în industrie, medicină, agricultură, cercetare – în total cca 5 m³ la un milion de locuitori pe an de deșeuri radioactive cu activitate extra-joasă, joasă, medie și înaltă;
- 2) din surse radioactive uzate, aflate la obiective radiologice și nucleare – peste 2000 de bucăți;
- 3) din surse radioactive uzate și deșeuri radioactive istorice de la „Obiectele speciale” în cantități ce depășesc 140 m³;
- 4) din deșeuri radioactive provenite în urma remedierii unor incidente sau accidente radiologice sau nucleare (inclusiv din surse radioactive orfane) – estimate la 10 % din cantitatea generată anual, deci 1,5 m³.

5. În prezent în Republica Moldova se identifică următorii gestionari sau generatori de deșeuri radioactive:

1) orice entitate economică, persoană juridică, titular de autorizație radiologică în domeniul gestionării deșeurilor radioactive (laboratoarele de medicină nucleară, laboratoare radiobiologice și radiochimice);

2) titulari de autorizație radiologică pentru utilizarea surselor radioactive închise sau deschise;

3) Întreprinderea cu Destinație Specială „Obiectele speciale 5101 și 5102” , titular de autorizații radiologice pentru domeniile respective.

6. Republica Moldova este parte a Convenției comune asupra gestionării în siguranță a combustibilului uzat și asupra gospodăririi în siguranță a deșeurilor radioactive, iar reglementările naționale transpun în mare parte standardele Agenției Internaționale pentru Energia Atomică din domeniul managementului deșeurilor radioactive. Adoptarea recentă a Directivei Consiliului 2011/70/EURATOM din 19 iulie 2011 (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2.8.2011, L 199/48) de instituire a unui cadru comunitar pentru gestionarea responsabilă și în condiții de siguranță a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive, impune abordarea la nivel de stat a soluționării problemelor complexe managementului în siguranță a deșeurilor radioactive.

Astfel, principalele deficiențe actuale în managementul deșeurilor radioactive sînt:

1) lipsa unui concept tehnologic al modernizării infrastructurii Obiectelor speciale, recuperării, sortării, tratării și condiționării deșeurilor radioactive istorice, stocate pe parcursul a cca 50 de ani în condiții inadecvate;

2) statutul incert și depășit al operatorului existent unic în stocarea, tratarea și condiționarea deșeurilor radioactive din țară;

3) imperfecțiunea cadrului legislativ privind crearea fondului de susținere a managementului deșeurilor radioactive;

4) insuficiența personalului calificat cu o pregătire specială în domeniu;

5) insuficiența asigurării financiare a operatorului de stat în managementul deșeurilor radioactive și lipsa fondurilor necesare recuperării și păstrării surselor radioactive orfane, materialelor nucleare și radioactive provenite din traficul ilicit;

6) necorespunderea condițiilor de stocare subterană a deșeurilor radioactive cu prevederile legislației în vigoare;

7) lipsa unui concept național privind programul monitoringului radiologic al elementelor mediului în cadrul obiectivului radiologic și după zona sanitară.

II. OBIECTIVELE STRATEGIEI

7. Obiectivul general al Strategiei constă în reducerea impactului cauzat de expunerea la radiații ionizante a populației, provenită de la managementul curent al deșeurilor radioactive, prin stoparea procesului de contaminare radioactivă a mediului, sortarea și reducerea volumului deșeurilor radioactive și remedierea

teritoriilor contaminate radioactiv. Drept obiectiv măsurabil al realizării prezentei Strategii este reducerea riscului de suprainradiație a populației (prin neadmiterea depășirii și reducerii dozei efective colective – până la 0,01 mSv/an (miliSieverti pe an)) și excluderea în viitor a contaminării radioactive a mediului și poverii asupra generațiilor viitoare.

8. Obiective specifice ale Strategiei sînt:

1) punerea în aplicare a standardelor și procedurilor de gestionare sigură a deșeurilor radioactive utilizate la nivel internațional prin elaborarea și implementarea actelor normative naționale din domeniu;

2) asigurarea securității radiologice și nucleare, inclusiv fizice, a radioprotecției personalului expus profesional și populației în prezent și viitor;

3) dezvoltarea programelor de cercetare aferente managementului deșeurilor radioactive pînă la depozitarea definitivă, a metodelor de reducere a impactului asupra sănătății populației și mediului, provenit de la radionuclizii de viață lungă, precum și a modelelor privind migrarea radionuclizilor în mediu;

4) menținerea durabilă a securității fizice a obiectivelor ce gestionează deșeurile radioactive, a protecției fizice a deșeurilor radioactive de activitate înaltă și medie, inclusiv în timpul transportării spre depozitare, depistarea, identificarea și colectarea surselor radioactive orfane;

5) dezvoltarea resurselor umane implicate în activități cu deșeurile radioactive, perfecționarea lor în cadrul entităților operatori cu surse radioactive sau de gestionare a deșeurilor radioactive;

6) mentenanța bazei tehnice asociate cu procesul de gestionare a deșeurilor radioactive;

7) asigurarea finanțării sistemului de management al deșeurilor radioactive conform principiului „Poluatorul plătește”;

8) asigurarea informării publicului cu privire la managementul deșeurilor radioactive, cu luarea în considerație a caracterului sensibil al informațiilor privind securitatea fizică a obiectivelor radiologice ce conțin deșeurile radioactive, a altor informații, protejate prin lege, și participarea publicului în procesul decizional;

9) gestionarea bazei de date (Registrul național de evidență a deșeurilor radioactive), a informației referitoare la întregul inventar de deșeurile radioactive.

III. IMPLEMENTAREA STRATEGIEI. DIRECȚII DE ACȚIUNE

9. Implementarea Strategiei se efectuează exclusiv de către operatorii autorizați pentru toate etapele de gestionare a deșeurilor radioactive, de la generare pînă la stocarea îndelungată, inclusiv depozitarea definitivă.

10. Activitățile descrise în prezenta Strategie nu se realizează pentru deșeurile radioactive care, prin natura lor, conțin doar materiale radioactive naturale, cu excepția cazurilor în care acestea sînt surse radioactive închise sau sînt declarate drept deșeurile radioactive de către titularii autorizați, conform

prevederilor Hotărîrii Guvernului nr. 388 din 26 iunie 2009 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la managementul deșeurilor radioactive”.

11. Strategia stabilește necesitatea aplicării criteriilor de gospodărire a deșeurilor radioactive recomandate la nivel internațional prin:

- 1) caracterizarea proprietăților lor fizice, chimice și radiologice;
- 2) identificarea metodei de tratare, condiționare, a condițiilor de transportare, procesare, păstrare sau dispunere finală.

În funcție de caracteristicile deșeurilor radioactive, determinate de activitatea și tipul de radionuclizi, sînt propuse măsuri specifice pentru protecția populației și a mediului față de pericolele cauzate de contaminarea radioactivă.

12. Conform principiului de bază al gestionării deșeurilor radioactive, se prevede izolarea cît mai eficientă a acestora de populație și mediu atît timp, cît reprezintă un pericol radiologic. Luînd în calcul că pericolul radiologic al materialelor radioactive se diminuează în timp ca urmare a dezintegrării radioactive, izolarea se asigură de o serie de bariere fizice special concepute. În cazul deșeurilor radioactive cu o durată de viață lungă, aceste bariere se determină de proprietățile rocii gazdă (barierele naturale și/sau ingineresti).

13. La nivel internațional este acceptată poziția, că indiferent de viitorul aplicațiilor energetice sau neenergetice ale tehnologiilor nucleare, pentru asigurarea securității radiologice pe termen lung, este necesară implementarea tehnologiilor de depozitare definitivă la sfîrșitul procesului de gestionare a deșeurilor radioactive existente și viitoare. Doar depozitarea definitivă, garantează, prin caracteristicile sale de securitate pasivă, protecția împotriva tuturor amenințărilor posibile, expuse anterior.

14. Stocarea intermediară a deșeurilor radioactive reprezintă o etapă importantă în gestionarea generală a deșeurilor radioactive, în special de activitate înaltă, în scopul diminuării nivelului radiației, permițînd astfel, o manipulare a acestora simplă și sigură. Cu toate acestea, stocarea intermediară, inclusiv pe termen lung, reprezintă doar o soluție provizorie care necesită control instituțional activ și permanent, proces soldat cu cheltuieli financiare considerabile, inevitabile și nejustificabile, implicînd și unele riscuri din punct de vedere al securității fizice și securității radiologice în ansamblu.

IV. CERINȚE GENERALE ALE MANAGEMENTULUI DEȘEURILOR RADIOACTIVE

15. Reieșind din prevederile legale, responsabilitatea finală pentru gestionarea deșeurilor radioactive revine statului, deoarece este recunoscut și aplicat principiul etic, conform căruia statul (societatea) trebuie să evite impunerea de sarcini nejustificate generațiilor viitoare.

16. În contextul realizării Strategiei, orice titular de autorizație radiologică operator cu surse radioactive și potențial generator de deșeuri radioactive este responsabil pentru:

1) răspunderea integrală pentru crearea și gestionarea fondului pentru deșeurile radioactive generate de activitatea proprie;

2) suportarea cheltuielilor aferente colectării, manipulării, transportării, tratării, condiționării și depozitării temporare și/sau definitive a deșeurilor radioactive generate de activitatea proprie;

3) asigurarea și menținerea inventarierii continue a deșeurilor radioactive, contribuind la Registrul național de evidență a deșeurilor radioactive;

4) asigurarea transparentă a comunicării informațiilor privind managementul deșeurilor radioactive, cu condiția ca acestea să nu pună în pericol alte interese precum securitatea fizică, recunoscute prin legislația națională sau prin obligațiile internaționale;

5) realizarea măsurilor necesare în cazul deciziei de predare a deșeurilor radioactive către terțe instituții specializate în gestionarea deșeurilor radioactive.

17. În scopul unificării și cuantificării activităților de management al deșeurilor radioactive, entitățile autorizate cu gestionarea deșeurilor radioactive dezvoltă și implementează propriul Registrul de evidență a deșeurilor radioactive în format electronic și/sau pe hârtie, conform legislației în vigoare.

18. Sistemul de evidență proprie a deșeurilor radioactive reflectă următoarele date:

1) descrierea sumară a activităților radiologice care generează deșeurii radioactive;

2) cantitatea și caracteristicile deșeurilor radioactive produse: lichide, solide, gazoase;

3) cantitatea și caracteristicile efluenților radioactivi eliberați autorizat în mediu;

4) descrierea sumară a proceselor de tratare și condiționare a deșeurilor radioactive;

5) descrierea sumară a ambalajelor/containerelor și a coletelor cu deșeurii radioactive condiționate;

6) descrierea sumară a proceselor de depozitare definitivă a deșeurilor radioactive;

7) inventarul deșeurilor radioactive aflate la stocare intermediară, inclusiv caracteristicile lor;

8) inventarul deșeurilor radioactive depozitate definitiv, inclusiv caracteristicile lor;

9) rezultatele inspecțiilor, evaluărilor și verificărilor efectuate de Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice privind activitățile de gestionare a deșeurilor radioactive;

10) rezultatele evaluărilor de securitate radiologică sau nucleară și ale protecției fizice;

11) rezultatele monitorizării și evaluărilor de impact radiologic asupra mediului;

12) datele cu privire la defecțiuni, incidente sau accidente radiologice.

19. Luându-se în considerație că modalitatea de gestionare a deșeurilor radioactive este determinată, în mod hotărâtor, de:

- 1) nivelul de radiații ionizante debitat de materialul radioactiv;
- 2) tipul radionuclizilor;
- 3) durata de viață a radionuclizilor, determinată de perioada de înjumătățire a radionuclizilor preponderenți, acești factori se iau ca bază la proiectarea obiectivelor pentru stocarea, depozitarea sau gestionarea deșeurilor radioactive.

Astfel, primul factor determină caracteristicile protecției biologice necesare pentru asigurarea securității radiologice a personalului operator, a populației și a mediului. Al doilea factor determină pericolul provenit de la deșeurile radioactive și stabilește gradul de radiotoxicitate sau emanare a gazelor radioactive, iar al treilea factor determină intervalul de timp necesar pentru izolarea deșeurilor față de populație și mediu.

20. În calitate de bariere de izolare a deșeurilor radioactive se propune utilizarea sistemelor confecționate din materiale cum ar fi: betonul, fonta, oțelul, care servesc totodată și drept protecție biologică. De asemenea, conform experienței internaționale, pot fi utilizate și barierele naturale, reprezentate de straturi uniforme de rocă.

21. Pentru deșeurile radioactive cu activitate joasă și medie ce conțin radionuclizi cu o perioadă de înjumătățire mai mică de 30 de ani, care își reduc radioactivitatea practic în întregime (până la nivelul de exceptare) în câteva sute de ani, izolarea lor sigură față de om și mediu este asigurată în principal prin bariere ingineresti. Pentru cazul deșeurilor radioactive înalt active și/sau radionuclizi de viață lungă, doar barierele ingineresti nu sînt capabile să asigure izolarea sigură pe termen lung față de om și mediu, aceasta fiind asigurată printr-o combinație de bariere ingineresti și naturale.

22. Pentru atingerea obiectivelor Strategiei, se propune utilizarea următoarelor proceduri, tehnici și tehnologii de gestionare, verificate și utilizate la scară internațională:

- 1) caracterizarea deșeurilor radioactive;
- 2) sortarea deșeurilor radioactive după tipul de radionuclizi și perioada de înjumătățire;
- 3) tratarea deșeurilor radioactive în scopul condiționării, prin reducerea considerabilă a volumului prin: evaporare, incinerare, precipitare, deshidratare în vid, supercompactare etc.;
- 4) condiționarea deșeurilor radioactive în vederea depozitării, intermediare sau definitive, prin încapsulare în recipiente din fontă sau oțel sau plasare în matrice de beton sau bitum, după caz, sau prin alte metode acceptate la nivel internațional și autorizate de Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;
- 5) controlul calității în procesele de tratare, condiționare și depozitare a deșeurilor radioactive;
- 6) decontaminarea și demontarea structurilor și instalațiilor radiologice sau nucleare în cadrul dezafectării lor;
- 7) remedierea teritoriului unde era amplasată instalația radiologică sau nucleară;

8) transportarea deșeurilor radioactive prin utilizarea vehiculelor speciale de transport, capabile să satisfacă cerințele și prevederile stabilite de reglementările naționale în domeniu, de la generatori la entități autorizate cu gestionarea deșeurilor radioactive;

9) stocarea intermediară în depozite amenajate corespunzător;

10) dispunerea finală, în depozite definitive adiacente cu suprafața solului (10-30 m) sau în depozite geologice la adâncime (peste 100 m).

23. Din considerente că în Republica Moldova sînt utilizate cu preponderență surse radioactive închise, în procesul de gestionare a deșeurilor radioactive se propune aplicarea principiului sortării, tratării, condiționării și stocării surselor radioactive uzate după activitate și tip, conform anexei nr.1.

24. Pentru deșeurile radioactive cu activitate joasă și medie, securitatea etapelor procesului de gestionare, inclusiv a depozitării definitive, se obține prin utilizarea tehnologiilor industriale, capabile să asigure eficiența economică necesară, cu implementarea sistemelor corespunzătoare de asigurare a securității radiologice și protecției fizice.

Totodată, ținînd cont de specificul radiologic sau nuclear al deșeurilor radioactive, instalațiile de depozitare definitivă adiacente cu suprafața solului sau cele adînci, se amplasează, se construiesc și se utilizează numai în baza autorizației radiologice a Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, eliberată conform legislației în vigoare. Autorizația radiologică pentru genul „managementul deșeurilor radioactive” se eliberează doar în cazul, cînd se îndeplinesc cerințele de securitate, impuse sistemelor de bariere utilizate, precum și sistemului de management al calității utilizat în managementul deșeurilor radioactive.

25. După încheierea activității de depozitare definitivă, se menține în mod obligatoriu controlul instituțional asupra amplasamentului, monitorizarea radioactivității pe amplasament și restricționarea accesului persoanelor pe amplasament conform prevederilor Hotărîrii Guvernului nr. 388 din 26 iunie 2009 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la managementul deșeurilor radioactive”.

26. Evaluarea securității radiologice a depozitelor definitive de deșeuri radioactive se bazează pe analiza științifică detaliată prin calculul consecințelor radiologice pe termen lung ale depozitării. Scopul evaluării securității depozitării definitive rezidă în cuantificarea riscurilor radiologice potențiale, care pot interveni în orice moment după închiderea depozitului. Rezultatele obținute se compară cu limitele reglementate de legislația în vigoare din domeniu, pentru a permite luarea deciziei cu privire la eliberarea autorizațiilor de amplasare, construcție și respectiv de utilizare a depozitului. Evaluările securității radiologice se iau drept bază la identificarea problemelor din acest domeniu. Pentru inițierea acestor cercetări este necesară crearea sau reprofilarea unor catedre sau laboratoare de cercetare-dezvoltare din cadrul universităților sau instituțiilor academice.

27. Condițiile specifice ale Republicii Moldova impun gestionarea deșeurilor radioactive prin efectuarea procedurilor și tehnologiilor specificate la pct. 22 al prezentei Strategii cât și prin:

1) stocare – ținerea deșeurilor radioactive pe parcursul retratării sau tratării lor pînă la nivelul de exceptare sau păstrare a acestora în instalații de stocare pînă la posibilitatea depozitării lor definitive, după caz;

2) depozitare definitivă – amplasarea și stocarea deșeurilor radioactive într-un depozit amenajat de tip BOSS (Borehole Disposal of Sealed Radioactive Sources – Depozit definitiv pentru surse radioactive închise) sau alt tip de depozit pentru stocare definitivă, fără intenție de recuperare. Acest mod de gestionare se utilizează pentru deșeuri radioactive cu activități înalte cu perioada de înjumătățire de peste 5 ani, deșeuri radioactive de activități medii și perioada de înjumătățire de peste 30 de ani și deșeuri radioactive cu viață lungă de peste 100 de ani pentru activități medii și joase.

V. ESTIMAREA COSTURILOR AFERENTE IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

28. Luînd în considerație că acoperirea financiară a cheltuielilor pentru gestionarea deșeurilor radioactive provenite din surse orfane sau trafic ilicit, precum și a celor provenite istoric, stocate la „Obiectele speciale”, conform legislației în vigoare, se realizează din contul generatorilor de deșeuri radioactive, bugetului de stat și altor surse legale. Astfel, pentru retehnologizarea infrastructurii „Obiectelor speciale” împreună cu asigurarea tehnologică a procesului de gestionare a deșeurilor radioactive istorice, precum și pentru asigurarea tuturor condițiilor de autorizare a activității de gestionare a deșeurilor radioactive, sînt necesare circa 36,7 milioane lei (circa 1,7 milioane euro).

Se prevede utilizarea asistenței financiare internaționale acordate în cadrul proiectelor de cooperare tehnică a Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, altor organizații internaționale, precum și din partea unor state cointerestate în fortificarea capacității de management al deșeurilor radioactive în Republica Moldova.

29. Volumul de finanțare pentru toate fazele se stabilește în rezultatul realizării proiectului studiului de fezabilitate planificat. Din aceste considerente, Strategia propune utilizarea abordării discrete, cu realizarea pe etape a planului de acțiuni.

VI. ETAPELE IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

30. Etapele implementării prezentei Strategii și rezultatele scontate:

1) elaborarea și aprobarea cadrului legislativ și normativ pentru anii 2017-2026, în această fază se elaborează standarde de asigurare a securității radiologice în procesul gestionării deșeurilor radioactive, ghiduri referitoare la sistematizarea informației despre deșeurile radioactive stocate și procedee tehnologice de gestionare a acestora, cu participarea organelor de specialitate

(Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Ministerul Sănătății, alte autorități relevante);

2) identificarea și stabilirea volumului de finanțare pentru atingerea obiectivelor Strategiei, precum și lucrul informațional-educativ cu reprezentanții societății civile (anii 2017-2024) prin prezentarea concluziilor privind acceptarea de către societate a modului de gestionare a deșeurilor radioactive și a costurilor pentru realizarea etapelor implementării ulterioare;

3) elaborarea studiului de fezabilitate privind utilizarea sistemii de dispunere finală: prospecțiunile geologice, proiectarea conceptului pentru selectarea punctelor de stocare definitivă, construcția, dotarea tehnică și tehnologică (anii 2018-2021);

4) obținerea soluției cu privire la metoda cea mai relevantă privind depozitarea definitivă (dispunerea finală) a deșeurilor radioactive (anii 2022-2023) prin realizarea principalului obiectiv al Strategiei – reducerea cantității de deșeurii radioactive aflate la stocare și izolarea efectivă a deșeurilor radioactive de mediu, precum și reducerea riscului de contaminare și supraexpunere a populației;

5) menținerea durabilă a securității radiologice, inclusiv fizice a obiectivelor ce gestionează deșeurii radioactive și/sau materiale radioactive, monitorizarea, supravegherea, inventarierea deșeurilor radioactive și raportarea (anii 2018-2026 și perioada următoare nelimitată).

31. Responsabilii, costurile aferente estimative și indicatorii de progres sînt reflectați în Planul de acțiuni din anexa nr.2.

VII. PROCEDURILE DE RAPORTARE ȘI MONITORIZARE A IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

32. În procesul de realizare a prezentei Strategii, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice prezintă periodic Guvernului rapoarte de monitorizare, care conțin următoarele aspecte:

- 1) modificarea situației în cadrul realizării etapelor Strategiei;
- 2) impactul radiologic, social, ecologic etc.;
- 3) costurile implementării anumitor faze;

4) gradul de respectare de către responsabilii pentru implementare a termenelor, costurilor și conținutului acțiunilor din cadrul planului de implementare;

- 5) motivele neexecutării/executării parțiale a etapelor de implementare.

33. Rapoartele prezentate de Guvern Parlamentului se perfectează în baza propriilor evaluări, precum și a rapoartelor părților (instituțiilor) implicate în realizarea prezentei Strategii.

În cadrul procesului de monitorizare se elaborează, anual, rapoarte de sinteză, care includ informații privind implementarea indicatorilor pentru fiecare acțiune în parte, iar la fiecare 3 ani se elaborează rapoarte de evaluare și progres, care determină impactul activităților realizate într-un anumit timp și nivelul de implementare a obiectivelor stabilite.

Rapoartele de monitorizare și de evaluare se elaborează și se prezintă grupului de monitorizare, format de reprezentanții Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale și persoanelor juridice autorizate în domeniul managementului deșeurilor radioactive, pentru generalizare și prezentare către Guvern.

Rapoartele de evaluare includ, în mod obligatoriu, concluzii și recomandări referitoare la înlăturarea deficiențelor depistate în procesul de evaluare. La finalul implementării Strategiei, se elaborează un raport de evaluare final care conține informații privind gradul de atingere a obiectivelor stabilite și impactul scontat.

34. În scopul participării active a societății civile și instituțiilor relevante la formularea sugestiilor sau comentariilor, precum și mediatizării progresului implementării planului de acțiuni, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice din cadrul Ministerului Mediului și reprezentanții Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, vor organiza și desfășura conferințe, seminare, mese de discuții etc. Pentru asigurarea transparenței, pe paginile web oficiale ale instituțiilor menționate, se vor crea secțiuni distincte, unde se va plasa informația curentă privind realizarea Strategiei.

**Metode tehnice de gestionare a deșeurilor radioactive
în cadrul realizării Strategiei naționale privind managementul deșeurilor
radioactive pe anii 2017-2026**

Tipurile de deșeuri	Clasa de deșeuri radioactive	Sursele de generare a deșeurilor radioactive	Tratarea	Forma concentrată finală	Forma condiționată	Forma concentrată purificată	Forma condiționată purificată	Metoda de stocare sau depozitare finală a deșeurilor radioactive condiționate
Deșeuri solide	Deșeuri radioactive exceptate	Diverse	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică
	Deșeuri radioactive de activitate extrajoasă	Diverse, inclusiv provenite în urma dezafectării sau scoaterii din uz a instalațiilor radiologice sau nucleare	Mărunțirea Stocarea pentru dezintegrare	Solidă	Nu se aplică	Solidă	Eliberare sub formă reciclabilă	Stocare temporară sau depozitare la suprafață
	Deșeuri radioactive de activitate joasă	Diverse, inclusiv provenite în urma dezafectării sau scoaterii din uz a instalațiilor radiologice sau nucleare	Compactarea, supercompactarea, incinerarea, fragmentarea	Solid, cenușă	Prin cimentare, bitumizare, Ambalare în containere	Nu se formează	Se pot forma gaze radioactive cu activitate joasă	Stocare temporară la suprafață sau depozitare în sonde de tip Depozit definitiv pentru surse radioactive închise

	Deșeuri radioactive de activitate medie	Diverse, inclusiv provenite în urma dezafectării sau scoaterii din uz a instalațiilor radiologice sau nucleare	Compactarea, supercompactarea, incinerarea, fragmentarea	Solid, cenușă	Prin cimentare, bitumizare, Ambalare în containere	Nu se formează	Se pot forma gaze radioactive cu activitate joasă	Stocare temporară la suprafață sau depozitare în sonde de tip Depozit definitiv pentru surse radioactive închise
	Deșeuri radioactive de activitate mare	Surse radioactive uzate	Încapsularea, reîncapsularea	Nu se aplică	Prin cimentare, bitumizare, Ambalare în containere cu diametru mic	Nu se formează	Nu se formează	Stocare temporară la suprafață sau depozitare în sonde de tip Depozit definitiv pentru surse radioactive închise
Deșeuri lichide	Clasa de deșeuri radioactive	Surse de generare a deșeurilor radioactive	Tratarea	Forma concentrată finală	Forma condiționată	Forma concentrată purificată	Forma condiționată purificată	Metoda de stocare sau depozitare finală a deșeurilor radioactive condiționate
	Deșeuri radioactive exceptate	Diverse	Eliberare în mediu	Nu se formează	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică
	Deșeuri radioactive de activitate extrajoasă	Diverse, inclusiv provenite în urma dezafectării sau scoaterii din uz a instalațiilor	Păstrare pînă la dezintegrare, evaporare, filtrare schimb de ioni	Concentrate saline, Rășini și filtre uzate	Cimentare	Apă	Eliberare în mediu	Stocare temporară sau depozitare la suprafață

		radiologice sau nucleare, activități radiochimice sau medicale						
	Deșeuri radioactive de activitate joasă	Diverse, inclusiv provenite în urma dezafectării sau scoaterii din uz a instalațiilor radiologice sau nucleare, activități radiochimice sau medicale	Păstrare pînă la dezintegrare, evaporare, tratare chimică (co-precipitare), filtrare, schimb de ioni	Concentrate saline, Rășini și filtre uzate	Cimentare	Apă	Eliberare în mediu	Stocare temporară sau depozitare în sonde de tip Depozit definitiv pentru surse radioactive închise sau alt tip
	Deșeuri radioactive de activitate medie	Diverse, activități radiochimice sau medicale, scurgeri din surse radioactive uzate	Păstrare pînă la dezintegrare, evaporare, tratare chimică (co-precipitare), filtrare, schimb de ioni	Concentrate saline, Rășini și filtre uzate	Cimentare	Apă	Eliberare în mediu	Stocare temporară sau depozitare în sonde de tip Depozit definitiv pentru surse radioactive închise sau alt tip
	Deșeuri radioactive de activitate înaltă	Diverse, activități radiochimice sau medicale, scurgeri din surse radioactive uzate	Păstrare pînă la dezintegrare, evaporare, tratare chimică (co-precipitare), filtrare, schimb de ioni	Concentrate saline, Rășini și filtre uzate	Cimentare	Apă	Eliberare în mediu	Stocare temporară sau depozitare în sonde de tip Depozit definitiv pentru surse radioactive închise sau alt tip.

PLANUL DE ACȚIUNI
pentru implementarea Strategiei naționale privind
managementul deșeurilor radioactive pe anii 2017-2026

Nr d/o	Obiective specifice	Acțiuni practice pentru realizarea obiectivelor	Termene de realizare	Costuri aferente, sursa de finanțare, mil. lei	Responsabili de implementare	Parteneri	Indicatori de progres sau realizare	Proceduri de raportare
1	2	3	4	5	6		7	8
1.	Punerea în aplicare a standardelor și procedeele de gestionare sigură a deșeurilor radioactive, utilizate la nivel internațional prin elaborarea și implementarea actelor normative naționale din domeniu	1.1. Crearea infrastructurii căilor de acces către obiectiv și comunicații interne (drumuri)	Decembrie 2019	1,0 Bugetul de stat, investiții capitale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Proiect finalizat (Departamentul Cooperare Tehnică al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică)	Rapoartele anuale (decembrie) privind implementarea lucrărilor
		1.2. Crearea infrastructurii de delimitare a zonelor controlate și supravegheate pentru punctul de condiționare a deșeurilor radioactive	Decembrie 2019	0,7 Bugetul de stat, investiții capitale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Zonele controlate și supravegheate pentru punctul de condiționare	Rapoartele anuale (decembrie) privind implementarea lucrărilor
		1.3. Lansarea liniei de sortare și tratare a deșeurilor radioactive	Decembrie 2018	0,3 Bugetul de stat, investiții capitale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Linie tehnologică funcțională; deșeurile radioactive, sortate și condiționate	Actele de dare în exploatare a liniei de sortare (noiembrie 2018)
		1.4. Modernizarea punctului de dezactivare a mijloacelor de transport și de protecție, cu reconstrucția sistemului de aprovizionare cu apă și canalizare a instituției	Decembrie 2020	2,5 Bugetul de stat, investiții capitale, Granturi naționale sau	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Punct de dezafectare; Sistemul de aprovizionare cu apă și canalizare	Actele de dare în exploatare (noiembrie 2020)

1	2	3	4	5	6		7	8
				internaționale			reînnoit și funcțional	
		1.5. Elaborarea sau modificarea legislației în domeniu	Decembrie 2026	0,2 Bugetul de stat	Ministerul Mediului, Ministerul Sănătății	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Regulamentele, elaborate și aprobate	Rapoarte anuale (decembrie) privind regulamentele elaborate
		1.6. Crearea laboratorului de caracterizare radionuclidică și fizico-mecanică	Decembrie 2020	2,0 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Laborator funcțional recunoscut	Act de dare în exploatare (noiembrie 2020)
		1.7. Elaborarea /modificarea (revederea) statutului sau a regulamentului „Obiectelor speciale” privind extinderea genului de activitate	Decembrie 2018	Bugetul de stat	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Regulamentele elaborate și aprobate	Regulament elaborat și aprobat (decembrie 2018)
2.	Asigurarea securității radiologice și nucleare, inclusiv fizice, radioprotecției personalului expus profesional și populației în prezent și viitor	2.1. Realizarea activităților conexe autorizării în scopul implementării proceselor tehnologice de gestionare a deșeurilor radioactive	Decembrie 2026	0,1 Bugetul de stat	Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Mediului	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Dosar complet de solicitare autorizat; Condițiile de management al deșeurilor radioactive acceptabile și evaluate; Procese tehnologice de gestionare a deșeurilor radioactive autorizate	Rapoartele anuale (decembrie) privind autorizațiile eliberate, deținute cu stabilirea limitelor și condițiilor de activitate

1	2	3	4	5	6		7	8
		2.2. Realizarea activităților tehnologice de gestionare a deșeurilor radioactive prin retratarea instalațiilor asociate cu surse radioactive, prin reducerea volumului (demonstrarea, dezasamblarea instalațiilor asociate), condiționarea lor, plasarea surselor radioactive în containere, recipiente autorizate	Decembrie 2026	3,0 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Numărul coletelor cu deșeuri radioactive clasificate, categorizate și condiționate, conform cerințelor în vigoare	Rapoartele anuale (decembrie) către Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice referitoare la numărul coletelor cu deșeuri radioactive
		2.3. Realizarea dezafectării depozitului subteran de tip „Radon”	Decembrie 2021	1,5 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Program elaborat aprobat și coordonat	Notificare (noiembrie 2021) privind implementarea programului operațional de dezafectare
		2.3.1. Elaborarea programului de dezafectare și asigurare a securității radiologice						
		2.3.2. Elaborarea dosarului de asigurare a securității radiologice (Safety case)	Decembrie 2023	1,0 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Autorizația radiologică pentru dezafectare eliberată în baza evaluării pozitive a securității radiologice	Dosarul de asigurare a securității radiologice (Safety case) revăzut și aprobat (noiembrie 2023)
		2.3.3. Instruirea personalului în domeniul dezafectării	Decembrie 2022	0,4 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Personal instruit	Rapoartele anuale (decembrie), privind instruirea

1	2	3	4	5	6	7	8	
		2.3.4. Crearea infrastructurii de dezafectare, conform studiului de fezabilitate	Decembrie 2023	10,5 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Platou utilat, pregătit pentru dezafectare în condiții de siguranță radiologică Echipament procurat și instalat	Rapoartele anuale (decembrie), privind crearea infrastructurii
		2.3.5. Dezafectarea depozitului	Decembrie 2026	6,2 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Depozit dezafectat, deșeuri radioactive sortate și condiționate, teren remediat	Rapoartele anuale (decembrie), privind realizarea acțiunii
		2.4. Implementarea Programului calității în managementul deșeurilor radioactive	Decembrie 2026	0,1 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Sistem ISO 9001 implementat	Rapoartele anuale (decembrie) de audit sau de evaluare a conformității
		3.1. Elaborarea studiului de fezabilitate privind utilizarea sistemului de dispunere finală	Decembrie 2021	2,4 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Studiul de fezabilitate elaborat cu raport, concluzii, propuneri și recomandări privind modalitatea depozitării definitive	Raport aprobat (decembrie 2021) privind elaborarea studiului și prezentarea raportului final

1	2	3	4	5	6		7	8
	radionuclizi de viață lungă, modelelor privind migrarea radionuclizilor în mediu	3.2. Elaborarea programului de monitorizarea radiologică a gestionării deșeurilor radioactive prin stabilirea impactului radiologic provenit de la activitatea „Obiectelor speciale” asupra dozei efective colective pentru populație	Decembrie 2020	0,6 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Mediului	Serviciul Hidrometeorologic de Stat, Centrul Național de Sănătate Publică	Publicarea rapoartelor de expertiză radioecologică	Rapoartele anuale (decembrie) privind impactul radiologic asupra mediului
		3.3. Stabilirea prin cercetări științifice a celor mai relevante matrici de fixare (imobilizare) a radionuclizilor din cadrul coletelor	Decembrie 2023	0,7 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Educației	Academia de Științe a Moldovei	Numărul raporturilor de cercetare	Rapoartele anuale (decembrie) privind metodele relevante de fixare
4.	Mentținerea durabilă a securității fizice a obiectivelor ce gestionează deșeurilor radioactive și a protecției fizice a deșeurilor radioactive de activitate înaltă și medie, inclusiv în timpul transportării spre depozitare, depistarea, identificarea și colectarea surselor radioactive orfane	4.1. Depistarea, identificarea, colectarea și transportarea surselor orfane cât și a surselor (materialelor) radioactive provenite în urma incidentelor/accidentelor radiologice	La necesitate	Din fondul de rezervă a Guvernului sau din granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Surse radioactive, materialele radioactive colectate, identificate, transportate, procesate și depozitate	Rapoartele anuale (decembrie) privind colectarea surselor orfane. Actele de recepție – predare
		4.2. Reevaluarea securității fizice a obiectivelor nucleare /radiologice în procesul de gestionare și/sau transportare a deșeurilor radioactive și a surselor radioactive	Permanent La solicitare și autorizare la etapa identificării lor	0,2 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Autorizațiile, actele de reevaluare, procesele-verbale și prescripțiile; Numărul de obiective nucleare și radiologice evaluate	Rapoartele anuale (decembrie) privind transportarea sau gestionarea materialelor radioactive
		4.4. Fortificarea barierelor fizice a „Obiectelor speciale”	Decembrie 2020	1,1 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Bariere fizice construite /reconstruite, fortificate și menținute funcțional	Rapoartele anuale (decembrie), privind construcția/reconstrucția barierelor fizice la obiectivele specializate

1	2	3	4	5	6		7	8
5.	Dezvoltarea și mentenanța resurselor umane implicate în activități cu deșeuri radioactive, perfecționării lor în cadrul entităților operatori cu surse radioactive sau de gestionare a deșeurilor radioactive	5.1. Crearea și/sau recunoașterea centrelor de instruire a personalului în gestionarea deșeurilor radioactive	La solicitare	0,5 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Mediului	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Numărul centrelor de instruire create și/sau recunoscute	Rapoartele anuale (decembrie)
		5.2. Activități de instruire și formare profesională în domeniul gestionării deșeurilor radioactive	Permanent	0,5 Bugetul de stat, Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Mediului, Ministerul Afacerilor Interne	Ministerul Educației	Numărul certificatelor de instruire eliberate Numărul permiselor de exercitare eliberate	Rapoartele anuale de sinteză (decembrie) către Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice
		5.3. Evaluarea cunoștințelor personalului responsabil de gestionarea deșeurilor radioactive	O dată în 5 ani	Bugetul de stat	Ministerul Mediului	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Numărul permiselor de exercitare și certificatelor de instruire eliberate	Rapoartele anuale de sinteză (decembrie)
6.	Mentenanța bazei tehnice asociate cu procesul de gestionare a deșeurilor radioactive	6.1. Implementarea acțiunilor periodice de mentenanță a instalațiilor (incintelor cu surse radioactive), echipamentelor	Permanent	0,5 Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Numărul certificatelor de securitate; Numărul actelor de deservire tehnică și actelor de evaluare a stării tehnice a instalațiilor eliberate	Rapoartele anuale de sinteză (decembrie) către Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice privind starea tehnică a instalațiilor
7.	Asigurarea finanțării sistemului de management al deșeurilor radioactive conform principiului „Poluatorul plătește”	7.1. Realizarea prevederilor Legii nr. 132 din 8 iunie 2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice prin crearea fondurilor speciale pentru gestionarea deșeurilor radioactive prin implementarea unui mecanism	Permanent	Bugetul de stat	Guvernul		Finanțare asigurată a sistemului de management al deșeurilor radioactive	Rapoartele anuale (decembrie) privind alocarea finanțării

1	2	3	4	5	6		7	8
		durabil de finanțare a domeniului de gestionare a deșeurilor radioactive						
8.	Asigurarea informării publicului cu privire la managementul deșeurilor radioactive, cu luarea în considerație a caracterului sensibil al informației privind securitatea fizică a obiectivelor radiologice ce conțin deșeuri radioactive, a altor informații protejate prin lege, și participarea publicului în procesul decizional	8.1. Informarea și atragerea societății civile la procesul decizional privind modalitatea gestionării deșeurilor radioactive, inclusiv modalitatea dispunerii finale	Permanent	0,3 Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Mediului, Ministerul Afacerilor Interne	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Numărul ședințelor, emisiunilor, articolelor în mass-media, meselor rotunde, conferințelor de presă	Rapoartele anuale (decembrie) privind informarea societății prin mass-media, pagina web oficială a Ministerului Mediului, Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice și Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale
		8.2. Organizarea meselor rotunde și dezbaterilor publice privind selectarea locului de construcție a punctului de dispunere finală a deșeurilor radioactive	Decembrie 2026	0,4 Granturi naționale sau internaționale	Ministerul Mediului, Ministerul Afacerilor Interne	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Numărul rapoartelor și proceselor verbale ale ședințelor de dezbateri publică	Rapoartele anuale (decembrie) privind organizarea dezbaterilor publice și meselor rotunde
9.	Gestionarea bazei de date (Registrul național de evidență a deșeurilor radioactive) a informației referitoare la întregul inventar de deșeuri radioactive	9.1. Crearea Registrului național de evidență a deșeurilor radioactive, cu posibilitatea de acces al operatorului la datele acestuia	Din 2017	Bugetul de stat	Ministerul Mediului	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Numărul deșeurilor radioactive inventariat și actualizat; cuprinderea integrală în baza de date a cantității de deșeuri radioactive stocate	Rapoartele anuale (decembrie) privind cantitatea și tipul deșeurilor radioactive stocate

1	2	3	4	5	6		7	8
		9.2. Inventarierea continuă a deșeurilor radioactive prin inventarierea anuală a surselor radioactive uzate și deșeurilor radioactive	Permanent	Bugetul de stat	Ministerul Mediului	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Numărul deșeurilor radioactive actualizat; cuprinderea integrală în baza de date a cantității de deșeuri radioactive stocate	Rapoartele anuale (decembrie) privind cantitatea inventariată și tipul deșeurilor radioactive stocate
Punerea în aplicare a prevederilor strategiei, total – 36.7 mil. lei								

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul Hotărîrii Parlamentului cu privire la aprobarea Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017-2026.

Proiectul Hotărîrii Parlamentului nominalizat este elaborat întru executarea prevederilor Legii organice nr. 132 din 08.06.2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, din 02 noiembrie 2012, nr. 229-233, art. 739), având drept scop aprobarea unei strategii privind managementul deșeurilor radioactive, provenite de la surse radioactive utilizate în medicină, agricultură, cercetare, industrie și educație, surse radioactive orfane, cât și în urma traficului ilicit de materiale radioactive sau în urma unor urgențe radiologice sau nucleare.

Acest proiect, va crea cadrul necesar aplicării angajamentelor internaționale, ce reies din Convenția comună privind managementul în siguranță al combustibilului uzat și managementul în siguranță al deșeurilor radioactive (ratificată prin Legea nr. 111-XVII din 18.12.2009, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.197-200/652 din 31 decembrie 2009, Art. 652) cât și din Directiva 2011/70/EURATOM a Consiliului Europei din 19 iulie 2011 de instituire a unui cadru comunitar pentru gestionarea responsabilă și în condiții de siguranță a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive (Jurnalul Oficial al UE, nr. L 199/48 din 02.08.2011), altor convenții, acorduri internaționale în domeniul nuclear/radiologic, care prevăd obligația de a introduce și menține un cadru legislativ și instituțional eficient de asigurare a securității nucleare/radiologice în domeniul dat.

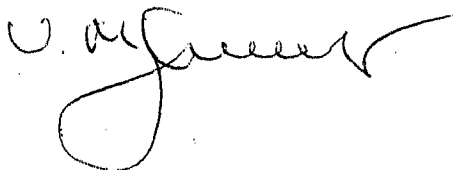
Dat fiind faptul că principiul de bază al managementului deșeurilor radioactive constă în izolarea cât mai eficientă a acestora de populație și mediu pe perioada când acestea reprezintă un pericol radiologic, strategia în cauză va stabili obiective, direcții de acțiuni și măsuri specifice, menite să asigure protecția populației și a mediului față de pericolele radiologice generate. În afară de aceasta, planul de acțiuni, care este parte a strategiei, prevede și volumul estimativ de finanțare.

Majoritatea cheltuielilor financiare pentru realizarea acestei strategii vor fi suportate din contul donatorilor străini (în baza realizării proiectelor naționale și regionale), prin autogestiune – în baza principiului „poluatorul plătește” și bugetului de stat.

Proiectul Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017-2026 a fost expertizat juridic, revăzut și completat în baza propunerilor parvenite de la grupul de lucru (format din experți ai Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice și Ministerului Afacerilor Interne) cu unele prevederi ce concretizează acțiunile de implementare, volumul de finanțare a strategiei și părțile responsabile. Strategia menționată a fost aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 1441 din 30.12.2016.

Considerăm că aprobarea și realizarea prevederilor Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive, va ameliora situația din domeniul dat și va crea premise favorabile pentru o activitate nucleară și radiologică sigură și compatibilă cu standardele internaționale.

Viceministru

Victor MORGOCI